

SUDSKA PRAKSA

Dr. sc. Petar Novoselec*

1. Ljubomora kao obilježje teškog ubojstva. Razgraničenje između namjere povređivanja i namjere ugrožavanja.

Počinitelj je automatskom puškom ubio svoju suprugu, čime je počinio teško ubojstvo iz čl. 111. st. 3. i 4. KZ-a, njezina partnera, čime je počinio teško ubojstvo iz čl. 111. toč. 4. KZ-a, dva pokušaja teškog ubojstva iz čl. 111. st. 2. i 3. KZ-a nad svoje dvoje djece i pokušaj ubojstva iz čl. 110. KZ-a nad partnerovim djetetom.

VSRH, I Kž-360/14 od 26. veljače 2015. i III Kž-2/15 od 1. rujna 2015.
(Županijski sud u Sisku K-19/13 od 7. travnja 2014.)

Činjenično stanje

Optuženik je odlučio ubiti svoju suprugu B. S. i njezina novog partnera I. H. Dana 11. lipnja 2013. čekao ih je u automobilu na sporednoj cesti znajući da će tuda proći. Oni su došli u automobilu kojim je upravljao I. H., do njega je sjedio njegov sin P. H., na stražnjem sjedalu iza vozača optuženikova supruga B. S., a do nje desno dvije njezine (i optuženikove) djevojčice M. S. i D. S., stare 8 i 9 godina. Optuženik im je svojim automobilom zapriječio put, a onda je iz automobila uzeo automatsku pušku i njome ispalio 32 hica prema I. H., kojeg je odmah ubio, dok se P. H. sakrio ispod table i nije bio pogođen. Supruga je izašla ranjena iz automobila i s djecom počela bježati, ali je optuženik, pošto je stavio u pušku novi spremnik, ispalio daljnjih 10 hitaca, kojima ju je ubio, dok su djevojčice ostale neozlijeđene.

Županijski je sud u Sisku optuženika osudio za teško ubojstvo iz čl. 111. toč. 4. KZ/11 na štetu suprugina partnera I. H. i za to kazneno djelo utvrdio

---

* Dr. sc. Petar Novoselec, *professor emeritus* Pravnog fakulteta Sveučilišta u Zagrebu

dugotrajni zatvor u trajanju od 21 godine; za teško ubojstvo iz čl. 111. toč. 3. i 4. KZ/11 na štetu supruge B. S., za koje je utvrdio kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju od 25 godina; za dva teška ubojstva iz čl. 111. toč. 2. i 3. KZ/11 u pokušaju na štetu njegove djece, pri čemu je za svako utvrdio kaznu zatvora u trajanju od 6 godina, i za kazneno djelo ubojstva iz čl. 110. KZ/11 u pokušaju na štetu sina suprugina partnera, za koje je utvrdio kaznu zatvora u trajanju 4 godine. Na temelju tih kazni izrekao je jedinstvenu kaznu dugotrajnog zatvora u trajanju 40 godina. Vrhovni je sud odbio žalbe državnog odvjetnika i optuženika u drugom stupnju i žalbu optuženika u trećem stupnju.

Iz obrazloženja VSRH, I Kž-360/14

(Obrazloženje ljubomore kao niske pobude) Za ovaj sud drugog stupnja nema dvojbe da je optuženik kritične prilike lišio života svoju suprugu i njezina izvanbračnog partnera I. H. zbog ljubomore, tj. iz niskih pobuda. ... Iako osjećaj ljubomore sam po sebi ne mora u pravnom smislu nužno predstavljati nisku pobudu, konkretne okolnosti pod kojima su kaznena djela počinjena ovdje na to upućuju. Naime činjenica da optuženik gotovo sat vremena na istom mjestu čeka povratak oštećenikova vozila naoružan automatskom puškom s velikom količinom streljiva, da im u času nailaska preprečuje put svojim vozilom i tako otežava eventualni bijeg, da u njihovo vozilo ispaljuje veći broj hitaca i sabrano vrši dodatno punjenje puške kako bi nastavio pucati po posve bespomoćnim žrtvama, pa čak i kada su već mrtve, doista upućuje na planiranost, hladnokrvnost i bešćutnost pri izvršenju djela, uz potpunu odsutnost kajanja ili barem dvoumljenja. Optuženik to čini „hladne glave“ u ime svoje osobne povrijeđenosti izazvane činjenicom da je njegova supruga sebi i njihovoj zajedničkoj djeci našla boljeg partnera, a stvaranje takve nove obitelji optuženik doživljava kao izdaju koju je, po njegovu narcističkom i paranoidnom poimanju stvarnosti, pravedno kazniti. Takvo ubojstvo, praćeno naprijed navedenim okolnostima, koje u danoj situaciji žrtvama ne pruža nikakve šanse za eventualni otpor ili spas, nosi u sebi karakter svojevrzne egzekucije, što pravilno uočava i sud prvog stupnja. Stoga je, i po uvjerenju ovog drugostupanjskog suda, kvalifikatorna okolnost iz toč. 4. čl. 111. KZ/11 u odnosu na obje pokojne žrtve u cijelosti dokazana...

(Obrazloženje primjene toč. 2. čl. 111. KZ-a) Isto tako, notorno je da su djeca starosti od osam godina (ošt. D. S.) i devet godina (ošt. M. S.) iznimno psihički i fizički osjetljiva te se zbog svoje niske životne dobi imaju smatrati posebno ranjivim žrtvama. S obzirom na to da je toga bio svjestan i optuženik kao njihov otac, ostvarena je i kvalifikatorna okolnost iz toč. 2. čl. 111. KZ-a ... O kakvu je agresivnom optuženikovu ponašanju bila riječ, jasno proizlazi iz izreke pravomoćne presude Općinskog kaznenog suda u Zagrebu br. KZM-

347/12 od 5. veljače 2013., kojom je optuženik osuđen zbog kaznenih djela iz čl. 213. st. 1. i 2. KZ/97...

(Obrazloženje pokušaja ubojstva) Izostanak ozljeđivanja mlt. oštećenika isključivi je rezultat spleta sretnih okolnosti, kao i činjenice da se mlt. P. H. sakrio u prostoru ispred suvozačeva sjedala, kako sam opisuje... Slijedom navedenog, neovisno o tome što je optuženik nastavio pucati prema pok. I. H. i pok. B. S. i u trenutku kada je ona s djecom napustila vozilo, nedvojbeno proizlazi da su već u prvom dijelu događaja životi svih suputnika u vozilu, pa tako i ošt. M. i D. S. te P. H., bili ozbiljno ugroženi te da je optuženik, pucajući u vozilo s namjerom da liši života pok. I. H. i pok. B. S., ujedno znao da pri tome može lišiti života i druge oštećenike, pa je na tu mogućnost pristao. Stoga se i po ocjeni ovog suda u odnosu na mlt. oštećenike ne može raditi o kaznenom djelu ugrožavanja općeopasnom radnjom, već o pokušaju kaznenog djela ubojstva s neizravnom namjerom.

Napomena

Vrhovni sud u drugostupanjskoj presudi ističe da svaka ljubomora ne mora nužno predstavljati nisku pobudu kao obilježje teškog ubojstva. Prema njegovu obrazloženju, ljubomoru čine „planiranost, hladnokrvnost i bešćutnost pri izvršenju djela uz potpuno odsustvo kajanja ili barem dvoumljenja“; slično se tvrdi i u jednom drugom slučaju: da bi ljubomora činila ubojstvo teškim, mora se raditi o “planiranoj, smišljenoj aktivnosti optuženika prema oštećenici” (VSRH, I KŽ-149/14). No to su okolnosti koje čine visoki stupanj krivnje za sva ubojstva, ali ne odgovaraju na pitanje zašto je ljubomora ocijenjena kao niska pobuda. Nije dovoljno ostati na opisu psihičkog stanja u vrijeme ubojstva, nego treba obrazložiti kako ga je ljubomora prouzročila. Da bi ljubomora bila niska pobuda, moraju se uzeti u obzir okolnosti koje su je uzrokovale. U ovdje razmatranom slučaju to su okolnosti koje su dovele do raspada braka i suprugina zasnivanja zajedničkog života s novim partnerom, što je izazvalo optuženikovu ljubomoru. Da je supruga napustila optuženika svojom krivnjom (ili prevladavajućom krivnjom), njegova bi se ljubomora mogla razumjeti i ne bi bila niska pobuda. Međutim upravo je optuženik razorio zajednički život, kako se vidi iz osude za kazneno djelo protiv braka, obitelji i mladeži iz čl. 213. st. 1. i 2. KZ/97, pa je takvim ponašanjem skrivio odlazak supruge drugom partneru i time svoju ljubomoru. Naprotiv, isključeno je teško ubojstvo zbog niske pobude kada ljubomoru nije skrivio počinitelj, nego sama žrtva, pa je s pravom preinačeno teško ubojstvo iz čl. 111. toč. 4. u ubojstvo iz čl. 110. kada je počinitelj u afektu usmratio bivšeg dečka svoje djevojke koji ga je provocirao i pred njime je poljubio jer „treba imati u vidu cjelokupni kontekst događaja“ (VSRH, I KŽ-393/17).

O prihvaćanju ubojstva djece zbog ranjivosti u ovom predmetu v. autorovu kritiku tih odluka u Ljetopisu br. 1/2016, str. 217.

Što se tiče pokušaja ubojstava (teškog i običnog), Vrhovni sud ističe da su djeca bila ozbiljno ugrožena, iz čega zaključuje da je optuženik znao da može lišiti života i druge oštećenike, pa je na tu mogućnost pristao. Međutim pristanak na konkretno ugrožavanje života ne znači i pristanak na ubojstvo. Optuženik je u obrani istakao da je dobro znao gdje je svatko sjedio u automobilu te da je on dobar strijelac i dobro vlada oružjem, pa je ciljao samo na one koje je i ubio. U takvoj je situaciji osuda za teško ubojstvo u pokušaju pretjerana, što je osobito došlo do izražaja u zbroju 16 godina zatvora izrečenih za tri kaznena djela nad žrtvama koje nisu bile pogođene. Umjesto toga sva tri navedena slučaja trebalo je kvalificirati kao jedno kazneno djelo dovođenja u opasnost života i imovine općeopasnom radnjom ili sredstvom iz čl. 215. st. 1. KZ-a jer je i automatska puška općeopasno sredstvo. Rafalnim pucanjem takvim sredstvom počinitelj je pristao na dovođenje u opasnost triju žrtava koje nisu bile pogođene, ali ne i na ubojstvo. Da je i ubio jednog od nepogođenih, ne bi počinio ubojstvo, nego teško kazneno djelo protiv opće sigurnosti iz čl. 222. st. 1. u vezi čl. 215. st. 1. KZ-a. Za razliku od ovdje razmatranog slučaja i sam Vrhovni sud u drugim odlukama pored dovršenog ubojstva ne prihvaća i pokušaj ubojstva drugih osoba, nego se počinitelj u odnosu na njih osuđuje za namjerno ugrožavanje. Počinitelj koji je trima hicima iz pištolja namjerno ubio oštećenika te pored toga izazvao konkretnu opasnost za život osoba na gornjoj etaži diskokluba te jednog od njih pogodio i nanio mu tešku tjelesnu ozljedu počinio je kaznena djela iz čl. 90. i čl. 271. st. 1. u vezi čl. 263. st. 3. KZ/97 (VSRH, I Kž-667/12). Prihvaćen je stjecaj teškog ubojstva i kaznenog djela iz čl. 215. st. 1. kada je počinitelj u poslovnici FINA-e, gdje je ubio dva zaštitara kako bi oduzeo novac, ispalio najmanje dvadeset jedan metak rafalnom paljbom, koji su, između ostalog, probili stakla susjedne trgovine i jednog stana (VSRH, I Kž-550/15 i III Kž-7/15; v. autorov komentar tog slučaja u Ljetopisu br. 1/2019, str. 210). Takvoj praksi treba dati prednost.

Da je ovaj slučaj bio počinjen za vrijeme Krivičnog zakona RH iz 1991., bio bi obuhvaćen kvalificiranim ubojstvom iz čl. 34. st. 2. toč. 2., prema kojem „tko drugog liši života i pri tome sa umišljajem dovede u opasnost živote još nekih osoba“ (slično i njemački KZ u § 211. st. 2., prema kojem je teško ubojstvo i „počinjeno općeopasnim sredstvima“). Kako se njime nije tražilo kao sada u čl. 215. st. 1. KZ/11 da opasnost za život nekih osoba bude opće vrste (požar, poplava itd.), tada bi se ovdje razmatrani slučaj lakše podveo pod takvu odredbu. Kako se jedno teško ubojstvo može temeljiti na više kvalifikatornih okolnosti, dodalo bi se već utvrđenima (npr. suprugino ubojstvo kvalificiralo bi se, osim okolnošću da je bliska osoba i da ju je počinitelj ubio iz niske pobune, i time da je počinitelj ubojstvo počinio općeopasnim sredstvom). Stoga se postavlja pitanje ne bi li citiranu odredbu iz KZRH trebalo vratiti u sadašnji Kazneni zakon.

2. Posjedovanje i stavljanje u optjecaj loše krivotvorene novčanice kao krivotvorenje novca

Dva optuženika koja su platila konobaru piće loše krivotvorenim novčanicama od 200 kuna počinila su krivotvorenje novca iz čl. 274. st. 1. Kaznenog zakona.

VSRH, III Kr-152/14 od 14. siječnja 2015.

Činjenično stanje

Prvooptuženik i drugooptuženik 27. travnja 2013. u jednom ugostiteljskom objektu svaki su konobaru za naručeno piće platili 12 kuna krivotvorenim novčanicama od 200 kuna, nakon čega je konobar svakom uzvratio po 188 kuna. Kako su mu novčanice bile sumnjive, pažljivije ih je pregledao pri šanku, što je njegove sumnje pojačalo, pa je obavijestio policiju. Policija je u prvooptuženikovu stanu našla još 44 jednakih novčanica. Optuženici su bili optuženi samo za plaćanje dvjema novčanicama, što je Općinski sud u Virovitici, K-234/13, prihvatio i svakog osudio za krivotvorenje novca iz čl. 274. st. 1. KZ/11, a Županijski je sud u Bjelovaru, Kž-90/14, žalbu optuženika odbio. VSRH, III Kr-152/14, odbio je zahtjev prvooptuženika za izvanredno preispitivanje pravomoćne presude kao neosnovan.

Iz obrazloženja presude Županijskog suda u Bjelovaru

Posebno se ističe da se radilo o tako lošoj kopiji novčanica, što je utvrđeno njihovim vještačenjem, da se na prvi pogled moglo lako zapaziti da se ne radi o pravom novcu. Po stajalištu žalbe, u konkretnom slučaju radi se o nepodobnom pokušaju kaznenog djela krivotvorenja novca... Upravo sve te utvrđene okolnosti u kojima je došlo do plaćanja naručenog pića u iznosu od 12 kn, kada optuženik koristi krivotvorenu novčanicu od 200 kn, i po ocjeni drugostupanskog suda upućuju na siguran zaključak da je I. optuženik bio svjestan da se nalazi u posjedu krivotvorene novčanice koju stavlja u optjecaj. Naime on je u lokalu koristio prisutnost velikog broja ljudi, zatim slabije osvjetljenje na onom mjestu na kojem je konobaru plaćao piće, a koji je tek prilikom dolaska do šanka, gdje se nalazilo bolje osvjetljenje, posumnjao u vjerodostojnost takve novčanice... Suprotno prigovorima iz žalbe sud je pravilno primijenio kazneni zakon kada je prvooptuženika proglasio krivim zbog kaznenog djela iz čl. 274. st. 1. KZ/11.

Iz obrazloženja presude Vrhovnog suda Republike Hrvatske

Nije u pravu osuđenik kada tvrdi da je u konkretnom slučaju trebalo primijeniti odredbu o nepodobnom pokušaju zbog činjenice da je stavio u optjecaj krivotvorenu novčanicu koja je, prema nalazu i mišljenju Hrvatske narodne banke, loše kvalitete i da se stoga radi o neprikladnom sredstvu jer se na prvi pogled moglo utvrditi da je u pitanju krivotvorina.

Naime tim prigovorom osuđenik zapravo nastoji dovesti u sumnju ispravnost činjeničnih utvrđenja suda prvog stupnja, prema kojima se u konkretnom slučaju radi o krivotvorenoj novčanici koja je bila podobna da dovede u zabludu prosječnu osobu i da se na prvi pogled nije moglo zapaziti da to nije pravi novac. Dakle osuđenik pravomoćnu presudu pobija zbog pogrešno utvrđenog činjeničnog stanja, zbog koje se osnove međutim taj izvanredni pravni lijek u smislu odredbe čl. 517. ZKP/08 ne može podnositi.

Osuđeniku se ipak ukazuje da bi se o neprikladnom sredstvu u smislu odredbe čl. 34. st. 3. KZ/11 moglo raditi kada bi krivotvoreni novac bio tako loše napravljen da se to već na prvi pogled može lako zapaziti (npr. fotokopija u crno-bijeloj tehnici, novčanica potpuno drugih dimenzija i sl.), što u konkretnom predmetu nije slučaj jer nije dvojbeno da konobar nije u prvi mah mogao uočiti da se radi o krivotvorenim novčanicama.

Sudska je praksa u tom pravcu dosljedna i odluka ovoga suda br. I Kž-739/93, na koju se promašeno poziva osuđenik, upravo se u smislu naprijed navedenog odnosi na slučaj očito lošeg falsifikata novca (novčanica u crno-bijeloj tehnici).

Nadalje, i u ostalom dijelu zahtjeva u kojem osuđenik problematizira utvrđenje iz pravomoćne presude da je znao da je u pitanju lažan novac (u kontekstu eventualne primjene odredbe iz čl. 274. st. 2. KZ/11, a ne st. 3., kako se to pogrešno u zahtjevu navodi) također se radi o činjeničnom prigovoru koji ne može biti predmetom odlučivanja povodom ovog izvanrednog pravnog lijeka.

Napomena

Kako se vidi iz obrazloženja presude VSRH, III Kr-152/14, ta presuda slijedi presudu VSRH, I Kž-739/93, u kojoj je činjenično stanje bilo vrlo slično: počinitelj je crno-bijelim fotokopijama novčanice čiji su izvornici bili u boji platio račun konobarici, koja je tu lošu kopiju neoprezno uzela. VSRH, I Kž-739/93, nije prihvatio krivotvorenje novca s obrazloženjem da se „radi o nepodobnom pokušaju krivotvorenja novca, jer takve fotokopije novčanica (kakve se, između ostaloga, upotrebljavaju i za aranžiranje izloga) nije ni moguće staviti u optjecaj“. Prema jednom mišljenju neprikladni se pokušaj dopuštao prije donošenja KZ/11, ali bi ga nakon njegova stupanja na snagu bilo teško primijeniti jer je neprikladni pokušaj znatno sužen tako da se traži i

gruba nerazumnost (*Munivrana Vajda*, Kazneno pravo, posebni dio, Zagreb, 2018, str. 394). Prvo- i drugostupanjski sud ovdje nisu prihvatili neprikladni pokušaj, nego su kazneno djelo okvalificirali kao dovršeno krivotvorenje novca iz čl. 274. st. 1. KZ/11, a to je potvrdio i VRSH, III Kr-152/14, iako je, očito omaškom, naveo da je „sudska praksa u tom pravcu dosljedna i odluka ovoga suda br. I Kž-739/93“ jer nije prihvatio stajalište zauzeto u toj odluci da je djelo kvalificirano kao neprikladni pokušaj krivotvorenja novca.

Pravna je kvalifikacija ispravna, ali je sudovi nisu uskladili s aktualnom odredbom čl. 274. st. 1. KZ-a. Ta je odredba izmijenjena novelom Kaznenog zakona iz 2012., koja je stupila na snagu 1. siječnja 2013., a kako je djelo počinjeno 27. travnja 2013., trebalo je primijeniti tako novelirani zakon. Njime su dodane nove radnje tako da se kažnjava i tko lažni novac „pribavi, posjeduje ili prenosi s ciljem stavljanja u optjecaj kao pravog“ (novelom iz 2015. dodano je još tko „uveze, izveze, prima“). Posrijedi su pripremne radnje koje je zakon učinio kaznenim djelom. Sve se te dodane radnje svode na posjedovanje, pa je njihovo nabranje bilo nepotrebno. Počinitelj posjeduje lažni novac kada ga drži pri sebi ili u prostoru kojim raspolaže kako bi ga stavio u optjecaj, što je u ovom slučaju ispunjeno. Prema tome trebalo je prvooptuženika optužiti i za 44 lažne novčanice koje je imao u stanu („posjedovao“). On je u obrani naveo da je novac našao na ulici nakon što je ispao iz jednog automobila, čime je isključeno njegovo sudjelovanje u izradi i u preinačenju lažnog novca. Kako nađeni novac nije prijavio, on ga je posjedovao (držao u stanu), pa je kazneno djelo obuhvatilo i 44 lažne novčanice. I drugooptuženik je posjedovao svoju novčanicu jer ju je držao u svojem novčaniku, pa su oba dovršila krivotvorenje novca prije nego što su platili račun konobaru. Bitno je da su oba počinitelja lažni novac posjedovala s ciljem njegova stavljanja u optjecaj, čime su ispunili i to subjektivno obilježje kaznenog djela, pa bi kazneno djelo dovršili i da novčanicama nisu platili dug konobaru. Kako su i to učinili, ostvarili su stjecaj obilježja istog kaznenog djela, što čini jedno kazneno djelo, ali je otegotna okolnost.